

Implemented by **giz** Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Стратегијата за информирање

за промовирање на енергетската ефикасност
и мерки за заштита на климата
во Градот Скопје

ВОВЕД

Градоначалниците кои ја потпишаа Повелбата на градоначалници знаат дека:

- Локалните и регионални власти имаат обврска за борба против глобалното затоплување и мора да се заложат за намалување на емисиите на стакленички гасови;
- Заложбата за намалување на емисиите ќе може да се постигне само ако е заедничка заложба на локалните засегнати страни, граѓаните и нивните групи;
- Локалните и регионалните власти, кои ја претставуваат најблиската администрација до граѓанинот, треба да започнат активности и да покажат пример;
- Многу од активностите, во однос на енергетската побарувачка и изворите на обновлива енергија, кои се неопходни за спречување на климатските промени, треба да влезат во опсегот на надлежности на локалните власти или истите не би можеле да се остварат без нивна политичка поддршка;
- Локалните и регионалните власти насекаде во Европа ги намалуваат загадувачите што предизвикуваат глобално затоплување преку програми за енергетска ефикасност, вклучувајќи и одржлива урбана мобилност и промовирање на обновливи извори енергија.

Со потпишување на Повелбата на градоначалници, градоначалниците се заложиле за:

- Да ги надминат целите дефинирани со ЕУ за 2020 година, за намалување на CO2 емисиите на нивните територии за најмалку од 20%, преку спроведување на Акцискиот план за одржлива енергија за оние области во рамките на нашите мандати. Посветеноста и Акцискиот план ќе бидат ратификувани преку нашите соодветни постапки;
- Подготовка на основни податоци за емисиите како основен материјал за Акцискиот план за одржлива енергија;
- Поднесување на Акцискиот план за одржлива енергија во годината откако секој од градоначалниците формално ќе ја потпише Повелбата на градоначалници;
- Приспособување на градските структури, вклучително распределба на доволно човечки ресурси, со цел да се преземат неопходните активности;
- Мобилизирање на граѓанското општество во соодветните географски области, да земат учество во развојот на Акцискиот план, дефинирајќи ги политиките и мерките што се потребни за спроведување и постигнување на целите од Планот. Подготовка на Акциски план за секоја територија и негово поднесување во Канцеларијата а Повелбата на градоначалниците во годината по потпишување на истата;
- Поднесување на извештај за имплементацијата најмалку секоја втора година по поднесување на Акцискиот план на процена, следење и верификација;
- Споделување на нивните искуства и знаења со другите територијални единици;
- Организирање на денови посветени на енергетиката и Денови на повелбата на ниво на градови, во соработка со Европската комисија и другите засегнати

страни, кое ќе им овозможи на граѓаните директно искористување на можностите и предностите што ги нуди поаметното искористување на енергијата и редовно информирање на локалните медиуми за најновите случувања во врска со акцискиот план;

- Присуство и придонес за годишната ЕУ Конференција за градоначалници за енергетски одржлива Европа;
- Ширење на пораката од Повелбата во соодветна форма, а особено, охрабрување на другите градоначалници да се придружат на Повелбата;
- Прифаќање прекин на членство во Повелбата, со претходно известување до Секретаријатот, во случај на:
  - неподнесување на Акцискиот план за одржлива енергија во годината откако секој од градоначалниците формално ќе ја потпише Повелбата на градоначалници;
  - II) неисполнување на целокупната цел за намалување на CO₂, како што е дефинирано со Акцискиот план, поради неуспешно или недоволно спроведување на Акцискиот план;
  - III) неподнесување на извештај во два последователни периоди.

Повелбата на градоначалници утврдува дека во различни области на активности на локалните и регионалните влади може да се воведат мерки за енергетска ефикасност, проекти за обновлива енергија и други активности поврзани со енергетиката:

- Потрошувач и давател на услуги

Локалните власти зафаќаат многу објекти кои користат значителни количини енергија, како што е затоплување и осветлување. Воведувањето на програми и активности за заштеда на енергијата во јавните објекти е област каде што може да се постигнат значајни заштеди. Локалните и регионалните власти, исто така, даваат енергетски интензивни услуги како што е јавниот транспорт и уличното осветлување каде што може да се направат подобрувања. Па дури и кога јавна институција има подизведувач за овие услуги, мерките за намалување на потрошувачката на енергија може да се спроведат преку договорите за набавки и услуги.
- Планер, изготвувач и регулатор

Планирањето на искористувањето на земјиштето и организирање на системот за транспорт се дел од одговорностите на повеќето локални и регионални власти. Стратешките одлуки во врска со урбаниот развој, како што е избегнување на урбано ширење може да ја намали енергетската потрошувачка во транспортот. Локалните и регионалните власти често може да имаат регулаторна улога, на пример, со поставување на стандарди за енергетските перформанси, или да предвидат воведување опрема на обновлива енергија во новите објекти.
- Советник, мотиватор и пример

Локалните и регионалните власти може да помогнат во информирањето и мотивирањето на жителите, бизнисите и другите локални засегнати страни како поефикасно да ја користат енергијата. Активностите за подигнување на свеста се важни за вклучување на целокупната заедница во поддршка на политиките за одржлива енергија. Децата се важна публика за проектите за енергетско штедење и обновлива енергија: Тие ќе ги пренесат научените лекции и надвор од училиштето. Исто така е важно институцијата да биде пример и да биде водач во активностите за одржлива енергија.
- Производител и снабдувач

Локалните и регионалните власти може да промовираат локално производство на енергија и користење обновливи извори на енергија. Дobar пример за тоа се Комбинираните реонски системи за затоплување (CHP). Локалните и регионалните власти, исто така, може да ги поттикнат граѓаните да спроведуваат проекти за обновлива енергија со давање финансиска поддршка за локалните иницијативи.

Со потпишување на Повелбата на градоначалниците, тие, исто така, се согласија со Одредниците за успешност:

Како „Одредници за успешност“ се дефинираат оние иницијативи и програми кои претставуваат светски модел за успешно спроведување на концепти и урбани стандарди за развој на одржлива енергија. Претставниците на „Одредниците на успешност“ преку Повелбата ја изразуваат својата волја за споделување на искуствата и за да им помогнат на градовите да имплементираат слични пристапи во случај кога тоа е применливо и соодветно, како и да се посветат на пренесување на знаењата преку пренесување информации, вклучително и насоки, учество на настани на потписничките на Повелбата и општа секојдневна соработка со Повелбата. Врз основа на обврските преземени со потпишување на Повелбата на градоначалници, Градот Скопје ќе развие и ќе спроведе информативни активности за промоција на енергетската ефикасност и мерките за заштита од климатските промени во согласност со следниот

ПРИСТАП ЗА ИНФОРМИРАЊЕ

I Информативните активности ќе се фокусираат на следното:

- Обезбедување информации за сите засегнати страни;
- Едукација и обука за вработените во градската управа;
- Едукација за граѓаните;
- Едукација за децата.

II. Информативните активности ќе се основаат на:

- Реализирани постигнувања и резултати ако пример и мотивација за граѓаните;
- Точни податоци прибрани преку редовно следење на потрошувачката;
- Соработка со експерти;
- Научени искуства од успешни практики.

III. Во информирањето ќе се користат следните канали за комуникација:

- Редовно информирање преку континуирана работа на инфо центарот за ЕЕ;
- Известувања за медиуми;
- Официјална интернет страница
- Целни медиумски кампањи;

- Непрофитни јавни настани (конференции, работилници, презентации, саеми, и Изложби);
- Изготвување и дисеминација на тематски информативни и едукативни публикации и мултимедијални пакети.

IV. Клучните пораки ќе се фокусираат на:

- Подигнување на јавната свест за ефектите од глобалните и локалните климатски промени;
- Промовирање на мерките за енергетската ефикасност и предностите од нивното спроведување;
- Промовирање на енергетската ефикасност и алтернативниот транспорт;
- Промовирање на поздрав начин на живот
- Воведување програми за заштита на животната средина;
- Воведување на програми за одржлив развој;
- Презентирање на постигнувањата во намалувањето на емисиите на стакленички гасови;
- Спроведување континуирана едукација за одговорна и рационална потрошувачка на енергија и заштита на животната средина;
- Промовирање на корпоративна општествена одговорност.

V Родова еднаквост¹ во информирањето и организирањето настани (користењето комуникациски канали):

- Целата комуникација (писмена или усна) треба да го има предвид родовиот аспект; користење родово неутрален јазик, без родови стереотипи и нормативен машки род (т.е. користење „тој“ за сите поединци без оглед на полот);
- Целиот промотивен материјал (на пример, Брошури, постери, банери, летоци, итн) треба да бидат на родово неутрален јазик, без родови стереотипи, без нормативен машки род и дерогативни илустрации/описи;
- Медиумските кампањи треба да го имаат предвид родовиот аспект, да користат јазик што го има предвид родот и да бидат направени на начин што ќе ги вклучува сите потреби и ќе ги исполнува интересите и на жените и на мажите;
- Медиумските кампањи и информативните/промотивните материјали треба да се изготвуваат на начин што посебно ќе ги има предвид жените и ќе го охрабруваат нивното вклучување во дискусиите за енергетската ефикасност и во преземање улоги во општеството што традиционално биле наменети за мажите;
- Во медиумските кампањи и информативни/промотивни материјали треба да се користат позитивни примери на женско вклучување во секторот за енергетска ефикасност и во рамките на исполнувањето на целите за енергетска ефикасност;

¹ *Еднаков третман на жените и мажите е основен принцип на Европската унија и една од општите вредности врз кои е основана ЕУ (Член 2 Договорот за Европската унија). Стратегијата за еднаквост меѓу жените и мажите на Европската комисија (2010-2015), го поддржува спроведувањето на димензијата на родовата еднаквост во Стратегијата за Европа 2020.*

Стратегијата за родова еднаквост може да ја најдете на: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:em0037>

- Интернет страниците треба да содржат јазик што ќе го има предвид родовиот јазик и да бидат направени така што содржините и изгледот ќе ги исполнуваат потребите и интересите и на жените и на мажите;
- Организацијата и спроведувањето на настаните треба да бидат родово-сензитивни (на пример, Еднакво време за говор за мажите и жените, настани што ќе ги одразуваат интересите и потребите на мажите и жените, безбедни и лесно пристапни локации за настаните, распоред за седење што ќе биде инклузивен и за мажите и за жените, итн.)

Генерално треба да се применува родово-дисагрегирано прибирање податоци за поефикасно носење одлуки и развој на информативна програма.

ПРОМОЦИЈА И ИНФОРМАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Конкретните информативни активности на Градот Скопје ќе се фокусираат на промоција на следните теми од јавен интерес:

- 1/ Ефикасен транспорт;
- 2/ Алтернативен транспорт и мобилност;
- 3/ Спроведени решенија за напредна енергетска ефикасност;
- 4/ Генерална визија за Скопје како енергетски ефикасен град.

1/Ефикасен транспорт

Скопје има јасен концепт за напредни сообраќајни решенија со реконструкција на пренатрупани раскрсници, со нови системи за обиколници, конструкција на нови патишта за да се овозможи подобар проток на сообраќајот низ градот и надвор од неговиот центар, исто така, подобрени со веќе имплементиран модерен и централизиран систем за контрола и регулација на сообраќајот.

2/ Алтернативен транспорт и мобилност

Скопје го замени својот возен парк за јавниот сообраќај со нови автобуси (215 двокатни и 16 мини-автобуси) за заштеда во потрошувачката на гориво, намалување на воздушното загадување, но, исто така, за поголема удобност за корисниците на јавниот транспорт.

Градот, исто така, изготви план за конструкција а патишта што ќе овозможи поставување велосипедски патеки низ целиот град. Врз основа на доминантната хоризонтална конфигурација на градот, се верува дека секојдневното користење на велосипедите би било лесно за граѓаните, а поради тоа и популарна алтернатива на стандардниот јавен транспорт. Системот за изнајмување велосипеди започна да функционира уште во 2010 година, со 250 јавни велосипеди распоредени на 5 големи велосипедски паркиралишта во градот. Заедно со изнајмувањето на стандардните велосипеди, граѓаните и посетителите во градот, исто така, можат да изнајмат 5 електрични автомобили и 10 електрични велосипеди.

3/ Спроведени решенија за напредна енергетска ефикасност

Спроведени се различни мерки за енергетска ефикасност на различни јавни објекти, со цел да се заштеди енергија, да се намалат емисиите на CO₂ и да се зголеми удобноста на корисниците на тие објекти. Одредени мерки беа поврзани со промената на типот гориво за греење, а други беа поврзани со реконструкција на надворешноста на објектите, со поставување термална изолација и нови стаклени прозорци со ниска термална емисивност. Покрај овие мерки, централниот систем за затоплување се подобри со подобро регулирање на топлинските подстанции.

4/ Генерална визија за Скопје како енергетски ефикасен град

Градот Скопје има силна определба да стане и да остане енергетски ефикасен град, преку развивање и спроведување нови проекти за енергетска ефикасност преку кои ќе се промовира најнова технологија. Овие мерки веќе се спроведоа за јавното осветлување, со што се постигнаа заштеди од 35-50%. Сообраќајните светла сега користат LED технологија, која овозможува десеткратно пониска енергетска потрошувачка. Истата технологија се користи за осветлување на фасадите на зградите во центарот на градот.

Клучни планирани промотивни и информативни активности

Клучниот пристап е да се претстават спроведените решенија и проекти, како и веќе постигнатите резултати, пред дисеминација на информациите за граѓаните во врска со понатамошните краткорочни и долгорочни планови и отпочнување општа едукација за јавноста, но, исто така, посебни целни групи, со цел да се постигне разбирање за потенцијалните општи и лични користи и да се добие општа мотивираност која е неопходна за промена на однесувањето.

Имајќи го предвид ова, со цел да се пренесат општите пораки на граѓаните, но, исто така, да се пренесат важни информации и да се допре до целните групи со посебно изготвена содржина и пораки, градот Скопје секоја година ќе организира денови на енергетска ефикасност.

Следните клучни активности се планирани за Деновите на енергетска ефикасност, но, исто така, за редовно спроведување во текот на годината (во зависност од типот, обемот и сложеноста на активностата):

I/ Медиумска кампања

Кампањата ќе се основа на анимиран видео материјал кој ќе го презентира реновирањето на станбен објект, со визуелизација на резултатите во намалувањето на енергетските загуби преку сидовите и прозорците. Истиот материјал ќе биде искористен за да се најават Деновите на енергетска ефикасност од Градот Скопје и да се повикаат граѓаните да ги посетат едукативните настани. Телевизиската кампања ќе биде поддржана со соодветна радио кампања. Видео материјалот, информациите во врска со Деновите на енергетска ефикасност и

клучните пораки од кампањата, исто така, ќе бидат поставени на интернет порталите и официјалната интернет страница на градот Скопје.

II/ Информирање

Посебно изготвен информативно-едукативен пакет кој ќе се состои од брошури, летоци, ДВД, карта на градот со означени велосипедски патеки за велосипедистите и чашка за пенкала на расклопување со термометар кој ја покажува собната температура со предупредување за корисниците (наменета за вработените во градската управа) да не ги загреваат просториите над 22 °C во зима и да не ги разладуваат под 27 °C во лето.

Информативно- едукативниот пакет ќе биде поделен на настаните и на информативните штандови кои ќе се организираат на пешачките зони (плошадите и шеталиштата) во градот за време на Деновите на енергетска ефикасност, а, исто така, редовно ќе се делат материјали во инфо-центарот за енергетска ефикасност, каде што граѓаните ќе можат да дојдат за совет во текот на целата година. Граѓаните, исто така, ќе бидат поканети да контактираат со инфо-центарот за ЕЕ преку бесплатната телефонска линија преку која ќе може да добијат совети како да заштедат енергија, зависно од нивните околности или проблем.

Информациите во врска со Деновите на енергетска ефикасност и клучните пораки од кампањата ќе се рекламираат на билборди, градско осветлување и автобусите од јавниот транспорт, но, исто така, преку инфо-монитори поставени на излозите од инфо-центрите.

III/ Едукација

Клучните пораки од кампањата ќе бидат претставени пред јавноста преку емитување на видео материјал на телевизиските програми, како и преку радио програмите и на интернет порталите. Покрај тоа, децата како специфична целна група ќе бидат опфатени преку посебни настани и работилници што ќе се организираат во училиштата или за децата на школска возраст.

Ќе се организира фестивал на едукативни филмови каде што ќе се прикажат филмови на теми од заштитата на животната средина, климатските промени, енергетската ефикасност и обновливата енергија за директорите, наставниците и учениците. Истите филмови ќе се поделат на ДВД, така што наставниците и директорите во училиштата ќе може да организираат дополнително прикажување на филмовите во училиштата во текот на школската година.

На учениците ќе им биде претставено користењето алтернативен транспорт, со цел да се мотивираат на поздрав начин на живот и движење, како што е возење велосипед и пешачење. Бидејќи граѓаните се сè повеќе ориентирани кон интензивно користење на паметни телефони, ќе се направат бесплатни апликации за паметни телефони и истите ќе се претстават, а тоа ќе им овозможи на корисниците да ги планираат нивните рути низ градот за користење алтернативен

транспорт или поефикасно користење на јавниот транспорт, а истовремено да го намалат своето влијание врз загадувањето.

IV/ Соработка со сите засегнати страни, образовни и научни институции и граѓанското општество

Со цел промовирање на клучните вредности и користи, постигнување на посакуваното ниво на свест кај целните групи и нивно мотивирање да го променат својот однос во насока на поголема одговорност во потрошувачката на енергија и поздрав начин на транспорт, неопходна е соработка меѓу широка група засегнати страни и нивно вклучување во процесот на создавање на плановите и стратегиите, како и за спроведување на активностите. Заради тоа, треба да се организираат конференции, работилници во текот на годината, на кои ќе се дискутира за идеите и пристапите и да се изнајдат најдобри решенија за решавање на одредени проблеми.

Овие клучни активности секоја година ќе се модифицираат во зависност од планираните или спроведените конкретни проекти и специфичните резултати што се очекуваат или се постигнуваат со тие проекти. Клучниот пристап за информирање ќе биде спроведен како што е дефинирано со овој документ, меѓутоа, земајќи ги предвид деталите поврзани со начинот како може одредени технички термини да бидат добро разбрани од граѓаните, со цел да се објасни на најдобар начин кои се користите од спроведување на одредени проекти и да се мотивираат граѓаните да ги прифатат и поддржат тие проекти, но, исто така да се разгледа како тие мерки може да се имплементираат во нивните домови, во нивните објекти или едноставно како тие може да учествуваат во процесот на континуиран развој на нивниот град, со цел поддржување на Скопје да биде енергетски ефикасен град.